

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ การแสดงทัศนะของผู้ศึกษาที่เห็นด้วยกับรูปแบบการให้เหตุผลสนับสนุนแบบคุณค่า-บริบทนิยม แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนและทางเลือกโดยสรุป การโต้แย้งถกเถียงระหว่างประชาธิปไตยตัวแทนและประชาธิปไตยทางเลือกเกี่ยวกับการตัดสินใจทางการเมืองแบบรวบรวมความชอบมากกว่า การแสดงทัศนะเห็นด้วยกับมุมมองที่ว่าประชาธิปไตยทางเลือกนั้นเป็นการย้อนกลับไปหาค่านิยมโบราณ การชี้ว่านักคิดแต่ละกลุ่มยังมองธรรมชาติมนุษย์แบบที่ไม่สมจริง การชี้ถึงข้อบกพร่องของประชาธิปไตยแบบต่างๆ การแสดงจุดยืนว่าผู้ศึกษาเห็นด้วยกับประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ การนำเสนอตัวแบบประชาธิปไตยแบบเครือข่ายพหุสภา และการเสนอหัวข้อที่น่าสนใจในการศึกษาต่อไป

6.1 ทัศนะของผู้ศึกษาที่เห็นด้วยกับรูปแบบการให้เหตุผลสนับสนุนแบบคุณค่า-บริบทนิยม

นักคิดประชาธิปไตยทุกท่านเสนอแนะรูปแบบการปกครองและให้เหตุผลสนับสนุนข้อเสนอของตน ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับรูปแบบการให้เหตุผลสนับสนุนในแบบปฏิบัตินิยมหรือที่เซอร์ซอกเรียกว่ารูปแบบการให้เหตุผลสนับสนุนแบบคุณค่า-บริบทนิยม เพราะรูปแบบดังกล่าวมีข้อดีดังต่อไปนี้

ประชาธิปไตยตามทัศนะแบบปฏิบัตินิยมคือการตัดสินใจต่างๆ ร่วมกัน โดยไม่ยึดถือว่ามีความจริงที่แน่นอนเป็นเกณฑ์ ทัศนะแบบปฏิบัตินิยมจะช่วยให้พลเมืองติดตามและเข้าใจปัญหา รวมทั้งมีความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ตนประสบอยู่ได้ดี ทั้งนี้เพราะการไม่ยึดติดกับรูปแบบข้อเสนอหรือหลักการที่กำหนดอย่างตายตัวจะช่วยให้ผู้ทำการตัดสินใจทางการเมืองใส่ใจกับปัญหาและสภาพแวดล้อม มีจิตใจที่เปิดกว้างในการรับฟังทางแก้ไขต่างๆ และมีเสรีภาพในการคิดแก้ไขปัญหาต่างๆ หรือหาทางป้องกันได้มากเพราะไม่ยึดติดอยู่กับข้อเสนอทางการเมืองเดิมๆ

ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับรูปแบบการให้เหตุผลสนับสนุนแบบคุณค่า-บริบทนิยม ตามแนวทางของนักคิดประชาธิปไตยทางเลือก แต่ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบการให้เหตุผลสนับสนุนแบบเดียวกันของนักคิดประชาธิปไตยตัวแทน ทั้งนี้เพราะนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนไม่เปิดกว้างให้พลเมืองมีส่วนในการตัดสินใจร่วมหม่อมานัก อันจะส่งผลเป็นการปิดกั้น โอกาสในการพัฒนาตัวเองของ

พลเมือง รวมทั้งยังปิดกั้น โอกาสในการร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ดีขึ้น รวมถึงเป็นการ ปฏิเสธวิธีการตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้นำที่ดีที่สุด

การให้เหตุผลสนับสนุนประชาธิปไตยนั้นไม่ควรอาศัยการให้เหตุผลแบบรากฐานนิยม ทั้งนี้เพราะการให้เหตุผลดังกล่าวมีข้อบกพร่องดังต่อไปนี้

ประการแรก การให้เหตุผลสนับสนุนแบบรากฐานนิยมนั้นไม่น่าเชื่อถือเพราะปราศจาก หลักฐานที่จะพิสูจน์ได้ว่า ข้ออ้างพื้นฐาน หรือ สัจพจน์ที่ผู้ให้เหตุผลใช้นั้นเป็นความจริงตามที่กล่าวอ้างหรือไม่ ตัวอย่างของการให้เหตุผลสนับสนุนแบบรากฐานนิยม เช่น การอ้างอิงว่า มนุษย์มี ธรรมชาติที่มีเหตุผลและปรียภาพหรือกัน ดังนั้นรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุดแบบเดียวคือ ประชาธิปไตยแบบปรียภาพหรือ คำถามคือ มนุษย์ทุกคนมีธรรมชาติเป็นเช่นข้ออ้างนี้จริงหรือไม่ ดังนั้น ข้ออ้างแบบรากฐานนิยมเรื่องธรรมชาติมนุษย์ไม่ได้ประจักษ์แจ้งชัดในตัวเองตามเกณฑ์ที่ แนวคิดรากฐานนิยมได้วางไว้¹ สัจพจน์จึงไม่ได้ดำรงอยู่จริงแท้ แต่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาจาก

สำหรับการชี้ว่าความเชื่อพื้นฐานทางศีลธรรมนั้นเป็นข้อมูลจากประสาทสัมผัสก็ไม่สามารถอธิบายถึงหลักการที่เป็นนามธรรม² เช่น การชี้ว่ามนุษย์มีเสรีภาพ ข้อมูลจากประสาทสัมผัสก็ขัดแย้งกันเอง เพราะ แม้มีบางคนที่รักเสรีภาพ แต่บางคนก็ไม่ได้เรียกร้องเสรีภาพ แต่พอใจที่จะเป็นผู้ตามมากกว่า

นอกจากนี้ การให้เหตุผลสนับสนุนแบบรากฐานนิยมยังได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากทัศนะที่มองแยกระหว่างวิธีการกับเป้าหมาย เนื่องจากเหตุผลเป็นวิธีการไปสู่เป้าหมายแต่ไม่ได้ระบุว่าเป้าหมายของการปกครองคืออะไร³ การใช้เหตุผลเพื่อให้ประชาชนยอมรับเป้าหมายหรือหลักการเดียว

* การแสดงจุดยืนที่ชัดเจน และการให้เหตุผลสนับสนุนจุดยืนนี้ ผู้ศึกษาได้รับคำชี้แนะจาก อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานกรรมการสอบ และกรรมการทุกท่าน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงกราบขอบพระคุณ มา ณ ที่นี้

¹ Amy Gutmann, "Democracy, philosophy and justification," in Democracy and Difference: contesting the boundaries of the political, ed., Seyla Benhabib (Princeton: Princeton University Press, 1996), pp. 340-347.

² Don Herzog, Without Foundation : Justification in political theory (London: Cornell University Press, 1985), pp. 218-243.

³ Ibid., same pages.

กันจึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ดังนั้น เราไม่สามารถจะให้คำอธิบายหรือชักจูงใจผู้ที่ไม่ยึดถือคุณค่าเรื่องเสรีภาพได้

เนื่องจากการให้เหตุผลสนับสนุนแบบรากฐานนิยมถูกโต้แย้งหลายประการ ข้อเสนอทางการเมืองของนักคิดจึงมีน้ำหนักและความน่าเชื่อถือลดน้อยลงไป ผลเสียที่ติดตามมาคือ ความไร้เสถียรภาพของรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยในยามที่ประเทศเกิดวิกฤต หากว่าปัญญาชน หรือพลเมืองทั่วไปเชื่อว่าเราไม่สามารถให้เหตุผลสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยได้อย่างน่าเชื่อถือ เท่ากับว่าเราไม่สามารถพูดได้ว่า ระบอบประชาธิปไตยดีกว่าระบอบอื่นๆ อย่างไร ในยามที่ประเทศอยู่ในภาวะปกติ นักการเมืองและประชาชนก็จะไม่ใส่ใจกับข้อถกเถียงทางวิชาการ แต่เมื่อไหร่ที่ประเทศอยู่ในช่วงวิกฤติ และมีผู้เสนอระบอบที่ไม่เป็นประชาธิปไตยหรือทางแก้ไขวิกฤติที่ไม่เป็นประชาธิปไตย การตอบรับที่คนที่ไม่เป็นประชาธิปไตยจึงอาจเป็นไปได้ง่ายกว่า⁴ ดังเช่นในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ หรือความไม่สงบภายในประเทศ แนวคิดที่ว่าระบอบอำนาจนิยมดีกว่า เพราะแก้ไขปัญหาคือได้ อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพนั้นจะได้รับการตอบรับมากเป็นพิเศษ หากว่าประชาชนในประเทศไม่ได้มองว่ารูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยมีคุณค่าที่ดีกว่ารูปแบบการปกครองอื่นๆ อย่างไร

ประการที่สอง เนื่องจากเราไม่เคยและไม่สามารถไปถึงอุดมคติประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ที่พลเมืองทุกคนมีส่วนร่วม โดยใช้เหตุผลในการตัดสินใจประเด็นสาธารณะร่วมกันได้โดยที่แต่ละคนมีข้อมูลข่าวสารและมีสติปัญญาและเวลาเพียงพอ ดังนั้นรูปแบบการให้เหตุผลสนับสนุนแบบรากฐานนิยมที่ชี้ว่าข้อเสนอทางการเมือง อันรวมถึงรูปแบบสถาบัน มาตรการ และแนวคิดต่างๆ คือคำตอบสุดท้ายที่ดีที่สุดนั้นเป็นการปิด โอกาสในการปรับปรุงแก้ไขข้อเสนอต่างๆ ทางการเมืองให้ดีขึ้นและเหมาะสมกับบริบทได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น เราจะเห็นได้ถึงข้อบกพร่องของการให้เหตุผลสนับสนุนแบบรากฐานนิยม การให้เหตุผลสนับสนุนแบบที่ดีกว่าคือ การให้เหตุผลสนับสนุนเชิงคุณค่า-บริบทนิยม หรือเป็นการให้เหตุผลสนับสนุนแบบปฏิบัตินิยม ทั้งนี้เพราะเราสามารถเสนอมาตรการหรือข้อเสนอทางการเมือง โดยเริ่มต้นจากความเชื่อหรือคุณค่าที่เรายึดถือ และการอ้างอิงถึงบริบทเพื่อสนับสนุนข้อเสนอต่างๆ ได้

⁴ Robert A. Dahl, "Democratic theory and democratic experience," in *Democracy and Difference: contesting the boundaries of the political*, ed., Seyla Benhabib (Princeton: Princeton University Press, 1996), pp. 336-339.

เนื่องจากความเชื่อของมนุษย์เปลี่ยนแปลงได้ตามเวลา การอ้างเหตุผลสนับสนุนแบบรากฐานนิยมที่กำหนดสัจพจน์ที่อยู่เหนือกาลเวลาจึงอาจถูกโต้แย้งได้มาก การให้เหตุผลสนับสนุนแบบนี้จึงไม่ระบุว่า การปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุดสำหรับสังคมมนุษย์ ขณะเดียวกัน การขยายการปกครองไปยังสังคมอื่นๆ ก็เป็นไปได้โดยปราศจากข้อจำกัดเช่นกัน หากว่าสังคมนั้นเชื่อในคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย สังคมจึงต้องการรักษาระบอบนี้ไว้ การคำนึงถึงการปรับใช้ระบอบประชาธิปไตยให้ได้ผลดีที่สุดจึงต้องคำนึงถึงบริบท ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้ศึกษาจึงเห็นด้วยกับการให้เหตุผลสนับสนุนของนักคิดประชาธิปไตยในแนวทางนี้ นอกจากนี้ เซอร์ซอกยังกล่าวอีกว่าการให้เหตุผลสนับสนุนในแนวทางดังกล่าวยังช่วยให้เราเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมและการเมืองมากขึ้น เพราะเราต้องใส่ใจกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความเป็นไปได้ และข้อจำกัดต่างๆ ในการใช้ข้อเสนอทางการเมือง

6.2 บทสรุปและข้อวิพากษ์แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนและทางเลือก

แนวคิดหลักของประชาธิปไตยตัวแทนคือการแบ่งคนเป็นสองกลุ่มและให้บทบาททางการเมืองหลักกับอภิชน จากการเน้นบทบาทของผู้นำทางการเมืองมาก ดังนั้น นักคิดจึงคาดหวังให้ผู้ปกครองเป็นคนดีมีคุณธรรมเหนือกว่าพลเมืองทั่วไป ขณะเดียวกันก็ไม่ไว้วางใจผู้ครองอำนาจด้วย สำหรับข้อเสนอแนะทางการเมืองที่เป็นจุดเด่นคือการวางมาตรการข้อจำกัดการใช้อำนาจทางการเมืองไม่ให้รวมศูนย์อำนาจ ซึ่งจุดอ่อนคือการละเลยความสำคัญของกล่อมเกล่าและการปลูกฝังคุณธรรมและการพัฒนาประชาชนด้วยการให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ไปให้การเชื่อมั่นในความสามารถของอภิชนว่ามีสติปัญญาความคิดอ่านที่เหนือกว่าประชาชนและประเมินความสามารถของประชาชนว่ามีระดับที่ต่ำกว่า

ข้อดีของแนวคิดประชาธิปไตยตัวแทน คือเป็นนักคิดที่มีทัศนคติที่ระมัดระวังในการควบคุมการใช้อำนาจของผู้มีอำนาจทางการเมืองด้วยมาตรการทางการเมืองและทางกฎหมายต่างๆ และเหมาะสมกับประเทศที่ประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญ ยังไม่เข้าใจกับระบอบการปกครองดีพอ หรือยังไม่ตื่นตัวทางการเมืองมากนัก ดังนั้นระบอบนี้จึงเหมาะสมสำหรับประเทศที่เพิ่งเปลี่ยนผ่านจากรบอบการปกครองแบบอื่นๆ ให้เป็นระบอบประชาธิปไตย ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนจึงแพร่หลายมากกว่าระบอบประชาธิปไตยทางเลือก ระบอบประชาธิปไตยตัวแทนสมัยใหม่เต็มรูปแบบ(การให้สิทธิลงคะแนนเสียงสากล)นั้นเป็นรูปแบบการปกครองที่เพิ่งเกิดขึ้นไม่นาน ดังนั้น ประเทศหลายประเทศจึงรับทัศนคติทางความคิดของนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนสมัยใหม่ ซึ่งคนสำคัญคือ ชุมปีเตอร์ที่ให้ความสำคัญกับนักการเมืองและ

สถาบันทางการเมืองและละเลยการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน นักคิดประชาธิปไตยตัวแทนยังมีข้อบกพร่องอื่นๆ อีก กล่าวคือ แม้ว่านักคิดจะระมัดระวังมนุษย์และออกแบบสถาบันเพื่อคานอำนาจและตรวจสอบการใช้อำนาจของนักการเมือง และเจ้าหน้าที่รัฐไว้ อย่างไรก็ตาม นักคิดเหล่านี้มองพลเมืองทั่วไปในแง่ลบเกินไป นักคิดมองข้ามคุณูปการทางความคิด และมองข้ามความเห็นของพลเมืองว่าสามารถเอื้อประโยชน์ในการกำหนดนโยบายการปกครองที่ดีได้ และยังไม่มีความคิดที่จะส่งเสริมหรือพัฒนาความสามารถหรือคุณธรรม หรือการศึกษาทางการเมืองให้กับประชาชน นักคิดประชาธิปไตยมั่นใจกับมาตรการทางการเมืองและสถาบันจนเกินไป เพราะพวกเขามองว่าสถาบันที่ออกแบบมาดีจะช่วยคัดสรรและควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ได้ นักคิดประชาธิปไตยตัวแทนมองข้ามการตรวจสอบที่สำคัญคือ การตรวจสอบจากประชาชน เพราะนักคิดเหล่านี้มีฐานคติที่ว่าประชาชนเป็นผู้ที่ไม่สามารถเข้าใจผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวมได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นนักคิดเหล่านี้จึงปฏิเสธวิธีการให้ประชาชนเป็นผู้ตรวจสอบและการคานอำนาจนักการเมือง นอกจากนี้ การที่นักคิดประชาธิปไตยตัวแทนบางท่าน ได้แก่ เจมส์ มิลล์ และจอห์น สจ๊วต มิลล์ ให้ความชอบธรรมกับการปกครองแบบอาณานิคมในกรณีของดินแดนที่ไม่พัฒนาทำให้การแสวงหาประโยชน์จากดินแดนเหล่านั้นกลายเป็นเรื่องที่ชอบธรรมภายใต้ฉากการอ้างว่าต้องการเข้าไปช่วยพัฒนาดินแดนนั้น ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับหลักการที่นักคิดทั้งสองท่านมองว่า การพัฒนามนุษย์ได้ที่ดีที่สุดคือการได้รับการชี้แนะจากผู้มีปัญญาเหนือกว่า แต่ในทางปฏิบัติ กรอบคิดดังกล่าวเป็นการยึดตัวบุคคลเกินไป และมีปัญหาที่อันตรายด้วย เพราะเราจะแน่ใจได้อย่างไรว่า ผู้ที่เข้ามาปกครองแล้วหลังจากจะมีปัญหามากกว่า ในเมื่อคนอินเดียแดงก็รู้จักวิธีรักษาโรคของเขา รู้จักวิธีเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ และมีวิถีชีวิตที่ดูจะสุขสบายดีในสายตาของพวกเขา นอกจากนี้ หากผู้ปกครองมีปัญหาเหนือกว่าจริงข้อจำกัดประการหนึ่งของปัญหามนุษย์ที่นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกตระหนักดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกัทแมนและ ทมสัน คือ การขาดข้อมูลข่าวสาร และการยึดถือคุณค่าที่แตกต่างกัน อันเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งของการมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ผู้มีปัญญาอาจจะไม่เข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นและเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไร้ระเบียบและไม่มีคุณค่า เช่น การแต่งตัว หรือ พิธีกรรมต่างๆ ที่มีประโยชน์ในแง่ของการสร้างความผูกพันและสร้างให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน หรือ วิถีชีวิตบางอย่าง ที่มีประโยชน์สำหรับกลุ่มบุคคลเหล่านั้น หากว่าผู้ที่ได้รับเกียรติว่ามีปัญญาไม่เข้าใจ อันเนื่องมาจากการขาดข้อมูลข่าวสารที่ดีพอ การตัดสินใจของผู้มีปัญญาที่ต้องการยกระดับกลุ่มคนเหล่านั้นอาจเป็นการทำร้ายกลุ่มคนเหล่านี้ก็ได้ นอกจากนี้ประชาธิปไตยแบบตัวแทนคลาสสิกแบบเจมส์ มิลล์ยังไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมพหุนิยมที่แตกต่างหลากหลายมาก เพราะเขามองว่าชนชั้นกลางคือผู้ที่เข้าใจว่าผลประโยชน์ที่จริงของตนเองและคนอื่นๆ เป็นอย่างไร นอกจากนี้ การกำหนดเป้าหมายของการปกครองไว้แค่การปกป้องผลประโยชน์นั้น เป็นการกำหนดบทบาทของรัฐที่คับแคบเป็นอย่างยิ่ง ในเมื่อมนุษย์สามารถพัฒนาตัวเองในด้านต่างๆ ได้แล้วเหตุใดสติปัญญาทางการเมืองของมนุษย์จะไม่สามารถพัฒนาได้ การที่ชาร์โคตรปกป้องการปกครองที่ไม่เปิดกว้างให้ประชาชนมีส่วน

ร่วม ด้วยการชี้ว่า ปัญหาทางการเมืองเปรียบเทียบกับหลักวิชาเฉพาะ ดังตัวอย่างเช่น คาราศาสตร์ ที่คนธรรมดาไม่สามารถเข้าใจก็เป็นเรื่องที่น่าทึ่งอย่างมาก เพราะการแก้ไขปัญหาต่างๆ ทางการเมือง รวมถึงการกำหนดนโยบายสาธารณะนั้น ใกล้เคียงผูกพันกับวิถีชีวิตของคน ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ผู้ศึกษาเห็นว่า ปัญหาอยู่ที่การใช้ถ้อยคำทางเทคนิคมากกว่า ที่ทำให้เรื่องบางอย่างเข้าใจยากสำหรับคนธรรมดา ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นด้วยกับทัศนะของคาร์ทที่ส่งเสริมให้มีแหล่งข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายและประชาชนทุกระดับสามารถเข้าถึงได้ เช่น การ์ตูน บทความที่ใช้ภาษาไม่ยากนัก แต่อธิบายใจความสำคัญหลักๆ ไว้เพื่อให้ประชาชนได้มีข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในการร่วมตัดสินใจในประเด็นทางการเมือง

ในส่วน of นักคิดประชาธิปไตยทางเลือคนั้น นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกมองเห็นศักยภาพในการพัฒนาตัวเองได้ของมนุษย์ ดังนั้นนักคิดจึงเสนอแนวคิดทางการเมืองดังต่อไปนี้

1. นักคิดเปิดโอกาสให้ประชาชนพัฒนาตนเองด้วยการมีส่วนร่วม
2. นักคิดส่งเสริมและปลูกฝังจริยธรรมของพลเมืองและการกล่อมเกล่าให้พลเมืองมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน(ความเป็นชุมชนเดียวกัน) ความเห็นอกเห็นใจ รวมถึงการส่งเสริมให้พลเมืองช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
3. นักคิดมองเห็นคุณูปการของการช่วยกันปรึกษาหารือนโยบายทางการเมือง
4. นักคิดให้ความสำคัญกับการควบคุมตนเองของผู้นำทางการเมือง

สำหรับข้อเสนอแนะทางการเมืองที่เป็นจุดเด่นของนักคิดประชาธิปไตยคือการเน้นการปลูกฝังทางจริยธรรมและการร่วมมือกันในสังคม ส่วนข้อเสียของนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกคือการไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการวางมาตรการทางการเมืองเพื่อควบคุมอำนาจของผู้นำมากนัก เพราะนักคิดไปเน้นหลักคุณธรรมในการควบคุมตนเองเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากการที่นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกทุกท่าน ยกเว้น คาร์ทมองว่ามนุษย์สามารถควบคุมตนเองได้เมื่อมีอำนาจ

สำหรับข้อเสียของนักคิดประชาธิปไตยทางเลือคนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกทุกท่านยกเว้นคาร์ทมองธรรมชาติมนุษย์ในแง่ดีเกินไปในแง่ที่นักคิดเหล่านี้มองว่าด้วยการที่มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตเชิงสังคม มนุษย์ทุกคนสามารถ(มีศักยภาพ)ที่จะทำสิ่งต่างๆ เพื่อสังคมหรือเพื่อคนอื่น ๆ ได้ หากว่าเขามีความคิดที่จะใส่ใจคนอื่น ๆ การที่นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกเหล่านี้มองธรรมชาติมนุษย์ในแง่ดีนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าน่าจะมีสาเหตุมาจากการที่นักคิดอยู่ในสังคมการเมืองแบบประชาธิปไตยตัวแทนซึ่งมีมาตรการควบคุมอำนาจของผู้นำไว้แล้วตามฐานความเชื่อที่ไม่ไว้วางใจความอ่อนแอของมนุษย์ที่พ่ายแพ้ต่ออำนาจประอบกับการที่นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกมี

เป้าหมายในการให้อำนาจ(empower) กับประชาชนมากขึ้น ดังนั้น การกล่าวถึงอำนาจจึงไม่เป็นไปในแง่ลบเท่าที่นักคิดประชาธิปไตยตัวแทนมอง

สำหรับข้อบกพร่องของนักคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือประการหนึ่งคือการที่แนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือที่ว่าพลเมืองต้องใช้เหตุผลในร่วมอภิปรายทางการเมืองเท่ากับเป็นการกำหนดเงื่อนไขที่กีดกันผู้ที่ด้อยความสามารถในการใช้เหตุผล

และสำหรับประชาธิปไตยแบบเข้มแข็งที่เน้นการตัดสินใจทางการเมืองด้วยการแสวงหามติเห็นพ้องร่วมกันก็ไม่เปิดกว้างให้กับความแตกต่างหลากหลาย ดังนั้นประชาธิปไตยแบบนี้จึงไม่เหมาะกับสภาพสังคมที่มีความหลากหลายมาก โดยสภาพสังคมลักษณะดังกล่าวเหมาะที่พลเมืองและผู้นำจะต้องยึดถือแนวคิดที่มีความอดทนอดกลั้น

ข้อดีของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือคือการที่กัทแมนและธอมสันชี้ว่า การผลักดันประเด็นให้เป็นที่สนใจต่อสาธารณชนนั้น ทั้งสองท่านไม่กำหนดว่าห้ามใช้วิธีที่เอะอะ ซึ่งบางครั้งก็เป็นสิ่งที่จำเป็นในการเรียกความสนใจ ขณะที่นักคิดประชาธิปไตยตัวแทนมีทัศนคติในแง่ลบต่อมีอบ หรือการเคลื่อนไหวคัดค้านรัฐบาล และบาร์เบอร์ก็มีทัศนคติต่อมีอบในแง่ลบ

ในส่วนของประชาธิปไตยแบบพหุนิยมรุนแรงก็มีข้อบกพร่องในแง่ที่ มูฟและลาคลาวปฏิเสธการแสดงตัวตนของปัจเจกบุคคลด้วยการชี้ว่า ทัศนยะของการแสดงตัวตนที่เป็นปัจเจกภาพจะทำให้คนไม่ร่วมมือกันต่อสู้กับความไม่เสมอภาคในสังคม ผู้ศึกษาเห็นว่า การแสดงความเป็นปัจเจกภาพที่เป็นเอกลักษณ์เข้ากันได้กับการมีส่วนร่วมในขบวนการเคลื่อนไหวต่างๆ

6.3 ประชาธิปไตยทางเลือก : ทางเลือกใหม่หรือการย้อนกลับไปหาค่านิยมโบราณ*

ตัวแบบกระแสหลักของแนวคิดประชาธิปไตยคือ ตัวแบบของการรวบรวมความต้องการของประชาชน ตัวแบบดังกล่าวซุมปีเตอร์ได้ริเริ่มด้วยการให้นิยามประชาธิปไตยในเชิงประจักษ์หรือในความเป็นจริงที่ปฏิบัติได้ ว่าเป็นกระบวนการเลือกตั้งผู้แทนที่แข่งขันกัน ต่อมา แอนโทนี

* ผู้ศึกษาได้รับการชี้แนะจากท่านอาจารย์อนุสรณ์ให้พิจารณาถึงการโต้แย้งถกเถียงระหว่างประชาธิปไตยตัวแทนและประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ เนื่องจากการถกเถียงดังกล่าวและการมีมุมมองในเชิงเปรียบเทียบระหว่างประชาธิปไตยตัวแทนและประชาธิปไตยทางเลือกเป็นประเด็นใหม่ที่เกิดขึ้นไม่นาน พร้อมกันนี้ ผู้ศึกษาได้รับการชี้แนะจากท่านอาจารย์ไชยันต์ให้พิจารณาประเด็นในหัวข้อ 6.3 นี้

คาวนีส ได้พัฒนาแนวคิดดังกล่าวไว้ใน “ทฤษฎีประชาธิปไตยในทางเศรษฐศาสตร์ ตัวแบบการรวบรวมส่วนย่อย”(Economic Theory of Democracy the aggregative model) คาวนีสและนักวิชาการที่สนับสนุนทฤษฎีดังกล่าวนี้เห็นว่า ผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนการกระทำของปัจเจกบุคคล ไม่ใช่ความเชื่อทางจริยธรรมที่พวกเขาต้องทำเพื่อชุมชน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวไม่สนับสนุนให้ประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง เพราะ การมุ่งหาฉันทานุมัติจากการระดมการมีส่วนร่วมจากมหาชนส่งผลเสียต่อกระบวนการทำงานของระบบการเมือง ซึ่งการหันมาใช้การประนีประนอมระหว่างการเรียกร้องผลประโยชน์ต่างๆ นั้นก็จะทำให้ระบบการเมืองมีเสถียรภาพยิ่งกว่า⁵

ตัวแบบดังกล่าวนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากรอลด์และฮาเบอร์มาส และทั้งสองท่านนำเสนอประชาธิปไตยทางเลือกแบบปริศนาหรือ โดยนำเสนอหลักคิดว่า การตัดสินใจทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้เมื่อพลเมืองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเสรีและเท่าเทียมกัน มุมมองว่าแนวคิดดังกล่าวคือการย้อนกลับไปยังหลักคิดสำคัญที่มีมาตั้งแต่สมัยเอเธนส์ แต่มีเฮเลนา แคทที่ชี้ว่าประชาธิปไตยแบบเอเธนส์เป็นประชาธิปไตยโดยตรง⁶ แคทให้นิยามตัวแบบประชาธิปไตยต่างๆ ไว้ดังต่อไปนี้⁷

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ทุกคนอภิปรายถกเถียงทุกด้านของการตัดสินใจและตกลงเห็นด้วยกับทางแก้ไขหรือมติสำหรับกลุ่ม ตามแนวคิดของประชาธิปไตยแบบนี้ประชาชนจะใช้วิธีอภิปรายตัวเลือกแล้วตกลงกันเพื่อตัดสินใจ ตัวอย่างแนวคิดนี้ในระดับท้องถิ่น ได้แก่ สหกรณ์ของโรงงาน ตัวอย่างระดับชาติ ได้แก่ การประชุมของพรรคกรีน สำหรับตัวอย่างระดับระหว่างประเทศนั้นแคทไม่ได้กล่าวไว้

ประชาธิปไตยทางตรง หมายถึง การที่ทุกคนลงคะแนนเสียงเห็นชอบหรือคัดค้านต่อชุดคำถาม กล่าวคือ ประชาชนลงคะแนนเสียงเลือกทางเลือกที่ได้รับการนำเสนอต่อพวกเขา ตัวอย่างที่เห็นได้ในระดับท้องถิ่น ได้แก่ ส โมนาธิกาท้องถิ่นที่ลงคะแนนเสียงประชามติ ตัวอย่างระดับชาติ

⁵ ไชยันต์ ไชยพร, “เส้นทางประชาธิปไตย,” เอกสารประกอบการสอนนิสิตปริญญาเอก (อัคราเนนา) ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547, หน้า 38-41.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 41.

⁷ Helena Catt, *Democracy in practice* (London and New York: Routledge: 1999), pp. 4-

การประชุมตีประเด็นระดับชาติ ตัวอย่างระดับระหว่างประเทศ สภารัฐมนตรีแห่ง EU (EU Council of Ministers)

ประชาธิปไตยแบบตัวแทน หมายถึง การที่คนจำนวนน้อยได้รับการเลือกตั้งเพื่อให้ทำการตัดสินใจสำหรับกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่ เป็นผู้เลือกมา ตามตัวแบบนี้ ประชาชนจะทำการเลือกผู้แทนเพื่อทำการตัดสินใจให้สำหรับพวกเขา ตัวอย่างในระดับท้องถิ่น เช่น การเลือกตั้งกรรมการโรงเรียน ตัวอย่างระดับชาติ เช่น การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรี หรือการเลือกตั้งประธานาธิบดี ตัวอย่างระดับระหว่างประเทศ เช่น การเลือกตั้งสมาชิกแห่งสภายุโรป (Members of European Parliament)

จากการจัดประเภทข้างต้น แคทชี้ว่าประชาธิปไตยแบบเอเธนส์เป็นประชาธิปไตยทางตรง ทั้งๆ ที่แคทให้นิยามว่าเป็นเพียงการตัดสินใจของพลเมืองแค่ยอมรับหรือคัดค้านข้อเสนอเท่านั้น ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว ข้อเสนอหรือตัวเลือกต่างๆ ไม่ใช่เพียงแค่ว่าจะถูกยอมรับหรือถูกปฏิเสธเท่านั้น แต่อาจมีการอภิปรายถกเถียงเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้ได้ทางออกที่ดีกว่านั้นก็มิ เช่นกัน เพียงแต่ว่าประชาธิปไตยเอเธนส์นั้น พลเมืองส่วนใหญ่ไม่ได้มีลักษณะเป็นการปรึกษาหารือกัน แต่มีการตัดสินใจประเด็นทางการเมืองที่บรรดานักพูดต่างๆ ได้เถียงถกเถียงอภิปรายกันเพื่อชักจูงใจพลเมืองด้วย ดังนั้นถ้ากล่าวถึงแง่ของการมีส่วนร่วมของพลเมืองในสภาประชาชนประชาธิปไตยเอเธนส์ก็มีลักษณะดังกล่าวเพียงแต่ยังไม่เต็มที่ตามนิยามของแคท ดังนั้นไม่ใช่ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม แต่ถ้าคำนึงถึงลักษณะของการปรึกษาหารือกัน ประชาธิปไตยเอเธนส์ก็มีลักษณะดังกล่าว แต่ก็ไม่ได้เป็นไปอย่างเต็มที่ ดังนั้น หากยึดถือตามนิยามของแคท ประชาธิปไตยเอเธนส์ก็ไม่ใช่ประชาธิปไตยทางตรงเช่นกัน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นว่าการที่ปัจจุบันให้ความสำคัญกับการปรึกษาหารือเป็นการหันกลับไปหาค่านิยมแบบเดิมตามที่มูฟเสนอสอน เพียงแต่ว่าการปรึกษาหารือที่เกิดขึ้นจริงในประชาธิปไตยเอเธนส์ไม่ได้เป็นไปอย่างเต็มที่เท่านั้น

ด้วยหลักคิดที่เชื่อมั่นในความเสมอภาคกันของพลเมือง ซึ่งเท่ากับเป็นการเชื่อมั่นในความเห็นของมหาชนนั้นจะเป็นฐานให้กับประชาธิปไตยเอเธนส์ที่เปิดกว้างให้พลเมืองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง ซึ่งการที่นักคิดประชาธิปไตยตัวแทนปฏิเสธแนวคิดดังกล่าว แต่นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกล้อมกลับมาเปิดกว้างให้คนมีส่วนร่วม พร้อมกับมีทัศนะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ในแง่ดีกว่านักคิดตัวแทนด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่า นักคิดประชาธิปไตยตัวแทนได้หวนกลับไปให้ความสำคัญและความเชื่อมั่นกับมหาชนมากขึ้นอีก แต่นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกไม่ได้มีแค่ความเชื่อมั่นและการเปิดกว้างให้คนมีส่วนร่วมมากขึ้นเท่านั้น แต่นักคิดเหล่านี้พยายามวางกฎเกณฑ์กติกาเพื่อคุ้มครองสภาพด้านดีของมนุษย์ให้ออกมามากที่สุด หากเราพิจารณาแต่เพียงแค่ว่าแก่นความคิดที่เป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยเอเธนส์และแนวคิดของนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกก็จะเห็นได้ว่าไม่แตกต่างกัน ฉะนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นด้วยกับมูฟว่าประชาธิปไตยทางเลือกคือการย้อนกลับไปหาหลักคิดและคุณค่าของ

ประชาธิปไตยโบราณ ซึ่งแน่นอนว่ารูปแบบการปกครองในแต่ละยุคสมัย ย่อมไม่มีทางเหมือนกันได้อย่างถอดแบบกันมา หากแต่การตัดสินใจที่ต่างกันที่ชัดเจนที่สุดย่อมอยู่ที่ความคิดที่เป็นแก่นพื้นฐานมากกว่าความแตกต่างอื่นๆ ที่ไม่ใช่แก่นจริงๆ ซึ่งแน่นอนว่าความแตกต่างต้องมีอยู่แล้ว และการที่แนวคิดประชาธิปไตยทางเลือกและประชาธิปไตยเอเธนส์เปิดกว้างให้กับประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ขณะที่ประชาธิปไตยตัวแทนสกัดกั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงนั้นก็สะท้อนหลักคิดที่ต่างกันเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ ดังที่ไชยันต์ ไชยพรตั้งข้อสังเกตว่า “แผนที่เส้นทางของประชาธิปไตย เหมือนจะวิ่งวนระหว่างประชาธิปไตยตัวแทนกับประชาธิปไตยทางตรง โดยมีพื้นฐานอันแตกต่างกันอยู่ที่ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจที่มีต่อมหาชน(demos)”⁸

6.4 นักคิดประชาธิปไตยตัวแทนมองมนุษยชนในแง่ลบเกินไป ส่วนนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกมองมนุษยชนในแง่บวกเกินไป

ความเชื่อมั่นหรือความไม่เชื่อมั่น ในมหาชนนั้น จะเป็นทัศนคติที่ทำให้นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกและตัวแทนยังมองธรรมชาติมนุษย์บนฐานคติที่ให้น้ำหนักกับภาพด้านใดด้านหนึ่งของมนุษย์มากเกินไป มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีระบบสมองและประสาทที่ซับซ้อน การมองภาพด้านบวกย่อมให้ผลดีในแง่ของการส่งเสริมสิ่งที่ดีให้เกิดขึ้น ส่วนการมองภาพด้านลบย่อมให้ผลดีในแง่ของการเฝ้าระวัง ดังนั้นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยจึงควรมองทั้งภาพด้านบวกและลบของมนุษย์อย่างเท่าเทียมกันเท่าที่เราจะคิดได้ และวางมาตรการป้องกันไม่ให้มนุษย์ทำสิ่งชั่วร้าย และส่งเสริมให้มนุษย์ทำสิ่งที่ดี หลักคิดแบบนี้ของนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกที่มองว่ามนุษย์สามารถยึดถือคุณธรรมในใจ โดยไม่รับทัศนคติอันลุ่มลึกของนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนในการวางมาตรการทางการเมืองด้วยการเสนอแรงจูงใจให้กับผู้ทำเพื่อประโยชน์สาธารณะก็ดูจะดึงดูดใจผู้ที่จะทำเพื่อส่วนรวมได้น้อย นอกจากนี้ การที่บุคคลหนึ่งไม่ได้ทำเพื่อส่วนรวมแต่ทำหน้าที่ของตนในสังคมอย่างดีที่สุดไม่ว่าผู้นั้นจะอยู่ในฐานะหรืออาชีพที่สุจริตอะไร ก็เป็นการช่วยสังคมได้มากกว่าที่นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกมอง ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าเมื่อนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกเรียกร้องให้พลเมืองเสียสละเพื่อส่วนรวมนั้น สังคมก็ควรส่งเสริมบุคคลดีๆ เหล่านี้ด้วยรางวัลต่างๆ ด้วย เพราะรางวัลเหล่านี้จะเป็นกำลังใจให้คนดี และเป็นการฉายภาพให้คนอื่นเห็นเป็นตัวอย่าง อันจะเป็นการกล่อมเกลாதงสังคมให้กับบุคคลอื่นๆ ได้เห็นว่า การกระทำที่ดีเป็นอย่างไร นอกจากนี้ หากเรารับหลักคิดของนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนว่ามนุษย์กระทำการต่างๆ เพราะหวังผลได้แล้วเราสร้างแรงจูงใจให้คนทำดี เราก็จะได้ดึงดูดคนที่มีฐานคิดแบบดังกล่าวให้ทำดีเพื่อสังคมได้

⁸ ไชยันต์ ไชยพร, “เส้นทางประชาธิปไตย,” เอกสารประกอบการสอนนิติปรัชญาเอก (อัคราณา) ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547, หน้า 41.

อีกทางหนึ่ง ด้วยแนวคิดแบบนี้ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกรวมเข้าไป ทั้งที่จริงก็เป็นหลักคิดที่ไม่ไกลตัวเลข เช่นทุกวันนี้ ผู้บริจาคเงินสามารถนำไปเสร็จไปลดหย่อนภาษีได้ เป็นต้น ส่วนหลักคิดของนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนก็สกัดกั้นการพัฒนาและการส่งเสริมธรรมชาติด้านดีของมนุษย์มากเกินไป เพราะไม่เปิดโอกาสให้คนมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะชี้ว่านักคิดประชาธิปไตยตัวแทนมองมนุษย์ในแง่ลบเกินไป นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกรวมมนุษย์ในแง่บวกเกินไป โดยผู้ศึกษาเสนอว่าทัศนะของนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนที่ควรแก่การยอมรับคือ การระมัดระวังความเหลิงอำนาจของผู้นำและประชาชน ขณะเดียวกัน ทัศนะที่ต้องปฏิเสธคือการจัดแบ่งลำดับชั้นทางสติปัญญาของมนุษย์และการกำหนดบทบาททางการเมืองและการคาดหวังความรับผิดชอบหลักในการปกครองประเทศไว้ที่ผู้นำ

ส่วนทัศนะของนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกที่ควรค่าแก่การสนับสนุนคือ การส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จิตสำนึก ให้กับประชาชนทั่วไป และการสร้างความรู้สึกร่วมกันและร่วมเห็นอกเห็นใจกัน พร้อมทั้งส่งเสริมให้พลเมืองมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ทัศนะที่ควรปฏิเสธคือการไว้วางใจมนุษย์มากเกินไปด้วยการมองว่ามนุษย์สามารถใช้คุณธรรมควบคุมจิตใจตัวเองได้

นักคิดประชาธิปไตยตัวแทนมองประชาชนในแง่ลบเกินไป เพราะนักคิดไม่ไว้วางใจความสามารถทางสติปัญญาของประชาชน นักคิดจึงไม่เปิดกว้างให้มหาชน มีส่วนร่วมทางการเมืองมาก นักคิดประชาธิปไตยตัวแทนจึงมองข้ามคุณภาพการของพลเมืองที่จะสามารถช่วยกำหนด และปรับปรุงนโยบายต่างๆ ได้ การรับฟังทัศนะของประชาชนอาจทำให้การกำหนดและดำเนินนโยบายต่างๆ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนยิ่งขึ้น สำหรับทัศนะต่ออภิชนนั้น นักคิดก็มองในแง่บวกเกินไป เพราะนักคิดเชื่อว่าอภิชนมีความสามารถเหนือกว่าประชาชน ทั้งที่ไม่จำเป็นว่าต้องเป็นเช่นนั้นเสมอไป ข้อบกพร่องอีกประการหนึ่งของแนวคิดประชาธิปไตยตัวแทนคือ นักคิดประชาธิปไตยตัวแทนทุกท่านยกเว้น จอห์น สจ๊วต มิลล์ กำหนดเป้าหมายทางการเมืองเพียงแต่การปกป้องและเพิ่มขยายผลประโยชน์ส่วนตัวแบบรวบรวม แต่ไม่ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาพลเมืองด้วย เช่น บทบาทในการให้การศึกษาทางการเมืองกับประชาชน เป็นต้น

สำหรับนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกนั้น นักคิดเหล่านี้ก็มองมนุษย์โดยรวมทั่วไปว่ามีศักยภาพในการเป็นคนดี และสามารถควบคุมตนเองได้ และมนุษย์สามารถใช้เหตุผลในการอภิปรายปรึกษาหารือและใส่ใจกับประโยชน์สาธารณะได้ ข้อดีของแนวคิดประชาธิปไตยทางเลือกคือการส่งเสริมให้คนมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่นักคิดเหล่านี้เองก็นำเสนอทฤษฎีของเขาจากการสังเกตว่า

มาตรการทางการเมืองหรือกฎหมายต่างๆ ไม่สามารถควบคุมจิตใจมนุษย์ได้ ดังนั้น พวกเขาจึงเสนอว่า สิ่งที่จะควบคุมมนุษย์ได้ดีที่สุดคือคุณธรรม

อย่างไรก็ตาม น่าสังเกตว่า ฐานคิดของนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนมองว่าการอาศัยแต่คุณธรรมก็ยังไม่เพียงพอที่จะควบคุมมนุษย์ นักคิดประชาธิปไตยตัวแทนได้กล่าวประเด็นนี้ไว้อย่างชัดเจน ดังเช่น พับลิอัส ที่มองว่าเราอย่าคาดหวังคนดีมีคุณธรรมเป็นเลิศให้เป็นผู้ปกครองเลย เพราะหาได้ยากยิ่งนัก แต่การออกแบบสถาบันคือสิ่งที่จะประกันให้เกิดการปกครองที่ดียิ่งกว่าการคาดหวังคุณธรรม

ขณะที่นักคิดประชาธิปไตยตัวแทนมองว่าคุณธรรมไม่สามารถเป็นเครื่องควบคุมมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ แต่นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกลี้กลับให้ความสำคัญกับคุณธรรม ผู้ศึกษาเห็นว่านักคิดประชาธิปไตยทางเลือกมองมนุษย์ในแง่ดีเกินไป มนุษย์ทุกคนไม่มีศักยภาพที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เป็นคนดีมีคุณธรรมหรือมีสติปัญญาดีได้ เพราะนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกเชื่อว่ามนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมและเชื่อว่ามนุษย์มีความเป็นปัจเจกบุคคลและมีเสรีภาพ และสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลก็คือ แนวคิดเรื่องคุณธรรม แต่ การควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีแค่แนวคิดเรื่องคุณธรรมที่นักคิดนำเสนอเป็นไปไม่ได้ในสังคมเสรี และที่สำคัญ การนำเสนอแนวคิดของนักคิดก็เกิดขึ้นมาจากการตอบโต้แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือหลักพฤติกรรมมนุษย์ที่เขาไม่เห็นด้วย และถึงแม้ว่าการควบคุมสิ่งแวดล้อมจะเป็นไปได้อย่างสมบูรณ์จริง แต่เสรีภาพทางความคิดของมนุษย์นั้น ตัวสิ่งแวดล้อมนั้นกำหนดไม่ได้ แต่ที่แน่นอน หากเชื่อตามแนวคิดเรื่อง

ทัศนคติของนักคิดสมัยใหม่ที่ปฏิเสธประสิทธิภาพในการควบคุมมนุษย์ด้วยศีลธรรมเริ่มขึ้นในยุคเรเนซองส์ โดยมีเส้นทางความคิดดังต่อไปนี้ จุดเริ่มต้นจาก 1. การมองมนุษย์อย่างที่เป็นจริงๆ นักคิดสำคัญคือ มาคิอาเวลลี สอบบ์ สปิโนซา จากนั้น 2. ทัศนะที่สืบต่อมาคือ การกดปราบและการควบคุมกิเลสของมนุษย์ การกดปราบนั้นใช้กำลังของรัฐ แต่จุดอ่อนของทัศนะนี้คือ ถ้าหากรัฐไม่สามารถทำงานนี้ได้ ทางออกจะเป็นอย่างไร ในเมื่อผู้ปกครองรัฐเองก็เป็นมนุษย์ ทางออกที่เป็นที่ยอมรับคือ การเปลี่ยนแปลงกิเลสที่ทำลายล้างให้เป็นการสร้างสรรค์ นั่นคือ การควบคุมทิศทางกิเลสให้ไปสู่การกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น อดัม สมิทที่สนับสนุนกิเลสในการทำการค้าขายซึ่งดีกว่ากิเลสในการแสวงหาเกียรติยศด้วยการรบพุ่ง 3. อย่างไรก็ดี ทัศนะข้างต้น ได้แก่การกดปราบกิเลสทั้งหมดของมนุษย์ด้วยหลักศาสนา ด้วยกำลังของรัฐ การส่งเสริมกิเลสบางอย่างที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมล้วนไม่สมจริง ทัศนะที่เกิดขึ้นมาคือ การนำกิเลสมาต่อสู้กับกิเลสด้วยตนเอง (the countervailing passion) นักคิดคนสำคัญคือ แฮลมินตัน ผู้สนใจโปรดดู Albert O. Hirschman, The passions and the interests : political arguments for capitalism before its triumph (New Jersey: Princeton University Press, 1981)

ศักยภาพของมนุษย์จะพบว่า เป็นไปได้เสมอที่มนุษย์จะทำไม่ดี เพราะธรรมชาติด้านลบแฝงฝังอยู่ในตัวมนุษย์ไม่เคยได้หายไปไหนเลย ผู้ศึกษาเห็นว่าแม้ทัศนคติที่โดดเด่นที่นักศึกษานำเสนอคือการมองมนุษย์ในแง่ดี แต่ทัศนคติดังกล่าวตอบโต้พฤติกรรมของมนุษย์ที่ไม่ดี และชี้ทางออกให้ยึดถือคุณธรรมเพื่อแก้ไขปัญหา แม้ว่านักคิดประชาธิปไตยทางเลือกลงจะถำหน้านักคิดประชาธิปไตยตัวแทนในแง่ที่ชี้ให้มนุษย์ใส่ใจกับคุณธรรม แต่นักคิดเหล่านี้ก็มองในแง่ดีเกินไปโดยเห็นว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเป็นคนที่ได้ ในเมื่อที่ผ่านมามนุษย์ควบคุมมนุษย์ได้เฉพาะมนุษย์ที่มีมโนสำนึกในระดับหนึ่งอยู่แล้วเท่านั้น ไม่สามารถควบคุมมนุษย์ได้ทุกคน การใช้คำว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะทำดี จึงมีผลเพียงในแง่จิตวิทยาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการพัฒนามนุษย์ แม้ผู้ศึกษาจะพอใจกับวาทศิลป์ดังกล่าว แต่ก็เห็นว่า ผลเสียของการมองมนุษย์แง่ดีเกินไป อาจทำให้เราขาดความระมัดระวังปัญหาที่ร้ายแรงส่วนใหญ่ หรือประชาชนส่วนใหญ่เองที่อาจตัดสินใจอะไรผิดพลาดได้ ดังนั้นทางออกคือ การรับแนวคิดที่โดดเด่นของนักคิดทั้งสองกลุ่ม โดยให้ระมัดระวังทั้งผู้นำและประชาชนว่าอาจถูกอำนาจอัดบังได้ทั้งนั้น และให้เปิดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมปรึกษาหารือ นโยบายทางการเมือง และส่งเสริมการปลูกฝังศีลธรรมและจิตสำนึกและความสามารถในการใช้เหตุผล ซึ่งสถานที่เหมาะสมคือ บ้าน และ โรงเรียน และสื่อมวลชน

6.5 ข้อเสนอแนะ: ตัวแบบทางการเมือง

ในส่วนนี้ ผู้ศึกษาจะนำเสนอตัวแบบทางการเมืองประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ โดยจะเริ่มต้นจากการกล่าวถึงข้อบกพร่องของประชาธิปไตยแบบอื่นๆ และข้อบกพร่องของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ และจากนั้นกล่าวถึงตัวแบบประชาธิปไตยโดยผสมผสานทัศนะของทั้งนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนและประชาธิปไตยทางเลือกให้เหมาะสมกับบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของไทย โดยสังเขป

6.5.1 ข้อบกพร่องของประชาธิปไตยแบบอื่นๆ และการปกป้องประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ

ผู้ศึกษาสนับสนุนประชาธิปไตยทางเลือกเพราะมีทัศนะในการเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากกว่าแนวคิดประชาธิปไตยแบบตัวแทน และยังมีเป้าหมายในการพัฒนามนุษย์ซึ่งนักคิดแบบตัวแทนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญด้วย ทั้งนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือว่าดีกว่าตัวแบบอื่นๆ และเป็นไปได้มากที่สุดเพราะเสนอให้การปรึกษาหารือเป็นส่วนเสริมให้กับประชาธิปไตยแบบตัวแทน และเห็นว่าทัศนะของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและแบบพหุนิยมรุนแรงที่เสนอให้แทนที่ประชาธิปไตยตัวแทนนั้น ไม่สามารถเป็นไปได้จริงในประเทศไทยและใน

อีกหลายประเทศรวมทั้งสหรัฐอเมริกาที่นักคิดมองไว้ รวมทั้งมีข้อบกพร่องอื่นๆ อีกหลายประการ ดังต่อไปนี้

ก. ข้อบกพร่องของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

การเน้นการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ ในฐานะเป็นสิ่งที่แสดงความเป็นพลเมืองเป็น ความยากลำบากสำหรับผู้ที่ขาดความพร้อมทางด้านทรัพยากรต่างๆ เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ การ ขาดทักษะการใช้เหตุผล การขาดเวลาและข้อมูลข่าวสาร การที่บาร์เบอร์สนับสนุนให้พลเมืองทุก คนรับผิดชอบ ในกิจการสาธารณะนั้นเป็นเรื่องที่สร้างภาระหนักเกินไปสำหรับผู้มีฐานะทาง เศรษฐกิจยากจนหรือผู้ที่ปราศจากเวลาว่างเพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงาน ผู้ศึกษาไม่เห็น ด้วยกับการเสนอให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจการทางการเมือง ทั้งนี้เพราะการปฏิเสธที่จะไม่มีส่วน ร่วมทางการเมืองอาจเป็นการสื่อความหมายโดยนัยทางการเมืองก็ได้ เช่น การปฏิเสธระบบที่เป็นอยู่

อคติต่างๆ ในสังคมเป็นอุปสรรคในการใช้เหตุผลในการเรียกร้องให้พลเมืองปฏิบัติต่อกันด้วยความเสมอภาค อคตินั้นไม่สามารถเอาชนะได้โดยง่าย นอกจากนี้ การส่งเสริมให้พลเมืองรู้ สึกผูกพันใกล้ชิดกันจะส่งผลให้การตัดสินใจทางการเมืองนั้นเกิดอคติในการเลือกตามๆ กันได้ แม้ว่าบาร์เบอร์จะชี้ว่า ให้พลเมืองมีทั้งความรู้สึกผูกพันและคงความเป็นตัวของตัวเองไว้นั้นเป็นสิ่งที่ ทำได้ยากมากสำหรับคนส่วนใหญ่ ซึ่งผู้ศึกษาก็เห็นด้วยกับทัศนะของพับลิสต์นักคิดประชาธิปไตย ตัวแทนมากกว่าที่มองว่าความใกล้ชิดทำให้คนตัดสินใจต่างๆ ด้วยอคติได้ เช่น การที่ปัจเจกบุคคลมี เรื่องกระทบกระทั่งกัน โดยตรงย่อมจะตัดสินใจข้อพิพาทของตัวเองได้อย่างเป็นกลางนั้นทำได้ยาก ดังนั้นการเสนอให้คนผูกพันกันใกล้ชิดมากแล้วให้ตัดสินใจร่วมกันเอง อาจทำให้ไม่สามารถตัดสินใจนโยบายสาธารณะที่ดีได้

นอกจากนี้ การประชุมตัดสินใจต่างๆ บุคคลที่มีบุคลิกไม่กล้าแสดงออกจะถูกกีดกันใน ทางปฏิบัติโดยผู้ที่มีวาทศิลป์ มีความสามารถในการใช้เหตุผล และมีบุคลิกลักษณะ โดดเด่นน่าสนใจ แม้ว่าบาร์เบอร์จะเห็นปัญหานี้แต่เขาย้ำทางแก้ไขไว้ว่า การมีความปรารถนาดีต่อกันจะช่วยได้

กระนั้นก็ตาม การเสนอแนะดังกล่าวไม่ได้ให้หลักประกันว่าปัจเจกบุคคลที่มีส่วนร่วมจะมีความปรารถนาดีต่อกันได้จริงๆ แม้บาร์เบอร์จะเสนอให้มี สภาพแวดล้อม พิธีกรรม หรือ การละเล่นต่างๆ ที่ทำให้พลเมืองรู้สึกผูกพันกันได้ แต่มนุษย์ก็ไม่ได้ปรับเปลี่ยนได้ง่ายด้วยสิ่งแวดล้อมเสมอไป ที่สำคัญคือสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ในแง่ของวัฒนธรรมทางการเมืองในประเทศไทยก็ไม่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะสร้างความใกล้ชิดแบบที่บาร์เบอร์สนับสนุน เพราะพลเมืองยังไม่มีความเป็น

ปัจเจกบุคคลที่เคารพหวงแหนสิทธิของตัวเองนัก รวมทั้งการมีวัฒนธรรมการเคารพอาวโส ความไม่กล้าแสดงออก และการเล่นพรรคเล่นพวก การใช้อิทธิพลนอกเหนือกฎหมายข่มทำให้การสร้าง ความใกล้ชิดกลายเป็นการบีบบังคับให้พลเมืองต้องยอมตามการตัดสินใจของผู้มีอิทธิพล ด้วยเหตุ ผลดังกล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้ศึกษาจึงไม่เห็นด้วยกับการปรับใช้แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ในประเทศไทย แต่จะรับทัศนะที่มีประโยชน์บางแง่เพื่อมาปรับให้การปกครองแบบตัวแทนที่เป็น อยู่ดีขึ้น เช่น การส่งเสริมให้การทำกิจกรรมทางการเมืองเป็นเรื่องที่สนุกสนานไม่น่าเบื่อ การเปิด กว้างให้พลเมืองมีเวทีในการมีส่วนร่วมได้อย่างกว้างขวางด้วยการเสนอตัวแบบพหุสภาแบบเครือข่าย ดังจะได้กล่าวต่อไป และการส่งเสริมให้มีการศึกษาพลเมืองและการกล่อมเกลากิจกรรมทางการเมืองตั้ง แต่เด็ก ดังที่ผู้ศึกษาเสนอให้นักเรียนมัธยมต้น ได้ฝึกฝนการอภิปรายสาธารณะเกี่ยวกับประเด็นทาง การเมือง

ข. ข้อบกพร่องของประชาธิปไตยแบบพหุนิยมรุนแรง

การปรับใช้แนวคิดประชาธิปไตยแบบพหุนิยมรุนแรงที่เปิดกว้างให้ประชาชนมีส่วนร่วม อย่างแข็งขันและเน้นการกระจายอำนาจอย่างสูง และไม่ไว้วางใจการแก้ไขปัญหาของรัฐด้วยวิธีการ รวมศูนย์อำนาจนี้ ไม่เหมาะกับการปรับใช้ในประเทศที่ยังไม่พัฒนาทางวัตถุและไม่ใช่ประเทศที่ ร่ำรวย เพราะการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมมากเท่ากับว่าประชาชนต้องมีทรัพยากรในการมี ส่วนร่วมเพียงพอ เช่น สถานะทางเศรษฐกิจที่ดีพอ และมีเวลาที่ดีพอ

ทางด้าน การควบคุมการผลิต และการกระจายการผลิตเองโดยประชาชนตามที่มูฟและลา คลาวเสนอยังเป็นไปไม่ได้ในสภาวะโลกาภิวัตน์ที่แม้รัฐเองก็ยังมีอำนาจจำกัดในการควบคุมองค์ การเหนือรัฐต่างๆ นอกจากนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าการเน้นการต่อสู้แต่เพียงแต่ในระดับกลุ่มยังใช้ไม่ได้ใน ประเทศไทย และการที่มูฟและลาคลาวปฏิเสธการต่อสู้แบบปัจเจกชนกลับเป็นการจำกัดอิสรภาพ ของมนุษย์มากในสังคมที่วัฒนธรรมการรวมกลุ่มกันเคลื่อนไหวยังไม่กว้างพอ

จากการที่ผู้ศึกษาพิจารณาถึงความเหมาะสมของทฤษฎีประชาธิปไตยแบบพหุนิยมรุนแรง ในการปรับใช้ในประเทศไทยดังได้กล่าวมานี้ ผู้ศึกษาจึงได้ปฏิเสธแนวคิดดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ข้อดีที่ผู้ศึกษาเห็นควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในประเทศไทยคือ การส่งเสริมการรวมตัวเป็นกลุ่ม และเป็นเครือข่ายการต่อสู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับการต่อสู้ให้ได้รับความยุติธรรม และการส่งเสริมจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ในการต่อสู้ทางการเมือง เป็นต้น

ค. การสนับสนุนประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ

ผู้ศึกษาจะสนับสนุนประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ อย่างไรก็ตาม ประชาธิปไตยแบบนี้ ตามทัศนะของคาร์ท กัทแมนและธอมสันก็ยังมีข้อบกพร่องสำหรับการปรับใช้ในประเทศไทยอยู่ ดังนั้นก่อนที่ผู้ศึกษาจะแสดงจุดยืนว่าตนเองสนับสนุนประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงข้อบกพร่องของแนวคิดของคาร์ท กัทแมน และธอมสันก่อนดังต่อไปนี้

สำหรับข้อเสียของแนวความคิดของคาร์ทคือ แนวคิดของเขาที่สนับสนุนการเพิ่มกลุ่มผลประโยชน์ให้หลากหลายเพื่อให้เกิดการประกันว่าการแข่งขันกันแสวงหาอำนาจระหว่างกลุ่มเหล่านี้ จะทำให้ไม่มีกลุ่มใดที่แข็งแกร่งพอที่จะครอบงำกลุ่มที่เหลือได้ก็กลับเป็นการละเลยการพัฒนาเสรีภาพของปัจเจกบุคคลไป ทั้งนี้เพราะ

ประการแรก ภายในกลุ่มก็ยังมีการแข่งขันกันครอบงำเป็นใหญ่ ดังนั้นผลประโยชน์และเสรีภาพของปัจเจกบุคคลที่อยู่ในกลุ่มบางกรวมทั้งผลประโยชน์และเสรีภาพของคนที่อยู่นอกกลุ่มจึงอาจจะถูกละเลยได้

ประการที่สอง ผลประโยชน์ของชนชั้นนำที่แข่งขันกันคือการได้ดำรงตำแหน่ง ดังนั้นคุณค่าอื่นๆ ก็มีความสำคัญเป็นลำดับรอง ยกเว้นแต่คุณค่านั้นจะเป็นประโยชน์ทางการเมืองกับผลประโยชน์ของกลุ่ม

ประการที่สาม กลุ่มที่แข่งขันกันอาจจะร่วมมือกันรักษาโครงสร้างอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจเดิมที่กลุ่มคนหรือคนกลุ่มน้อยได้ประโยชน์ ดังนั้น พลเมืองที่มีส่วนร่วมอาจจะเป็นการมีส่วนร่วมที่อยู่ภายใต้การควบคุมทางด้านความคิดจากชนชั้นนำที่มีจำนวนน้อยภายในกลุ่มผลประโยชน์ที่ปัจเจกบุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่

สำหรับแนวคิดของ กัทแมน และ ธอมสันนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าแนวคิดดังกล่าวเป็นอุดมคติมากเกินไป เมื่อปรับใช้แนวคิดดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาหารืออย่างเสมอภาคตามแบบที่ประชาธิปไตยแบบนี้นำเสนอ และการปรึกษาหารือที่กัทแมนและธอมสันนำเสนอ นั้นไม่เปิดกว้างในการยอมรับ ความเชื่อส่วนบุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ การบังคับ การตัดสินใจต่อกลุ่มที่มีความเห็นแตกต่างไปด้วยข้ออภิปรายที่สมเหตุสมผล ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กัทแมนและธอมสันยังไม่เปิดที่ให้กับความแตกต่างหลากหลายมากพอ เป็นต้น

ปัญหาประการอื่น ๆ ได้แก่ ประการแรก ปัญหาเรื่องอคติ การปรึกษาหารือในสภาพเงื่อนไขที่ไร้ความเสมอภาคระหว่างพลเมืองอาจส่งผลในทางที่ทำให้การปรึกษาหารือเป็นการ

ส่งเสริมความไม่เสมอภาคที่มีอยู่แล้วให้รุนแรงยิ่งขึ้นได้ การปรึกษาหารือไม่เหมาะกับการแก้ไข ปัญหาที่จริงจังเร่งด่วน

ประการที่สอง แนวความคิดของกัทแมนและธอมสันเป็นการกันคนกลุ่มน้อยที่ไม่ยึดถือ แนวคิดแบบเสรีนิยมออกจากความเป็นที่รับฟัง กัทแมนและธอมสันชี้ว่าเหตุผลทางศาสนานั้น ไม่ เป็นสาธารณะ (nonpublic) และ ไม่เป็นเชิงการต่างตอบแทน(nonreciprocal) อย่างไรก็ตาม การตี ความแบบปรึกษาหารือควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกต่อการยุติความขัดแย้งเพื่อให้วัฒนธรรมที่ แดกต่างกันสามารถดำรงอยู่ร่วมกันได้ต่อไป ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือตามทัศนะของกัท แมนและธอมสันควรเปิดที่ให้กับความแตกต่างหลากหลายในการดำรงอยู่ร่วมกันมากกว่านี้ ใน กรณีที่การปรึกษาหารือไม่สามารถเป็นหลักประกันได้ว่าจะให้ผลลัพธ์ที่ไม่กีดกันคนบางกลุ่มที่ด้อย อภิสิทธิ์ในสังคมให้มีส่วนร่วมได้ การเปิดที่ให้สิทธิเสรีภาพกับคนกลุ่มน้อยบางกลุ่มจึงเป็นการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีอารยธรรมเสียยิ่งกว่าการบังคับผลการตัดสินใจในลักษณะที่เป็นสากล ครอบคลุมคนกลุ่มน้อยไปด้วย

ผู้ศึกษาไม่เห็นด้วยกับกัทแมนและธอมสันที่กำหนดให้มีการวางกรอบคุณค่าของสังคม ไว้ในฐานะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการปรึกษาหารือ เพราะผู้ศึกษามองว่าการกระทำเช่นนั้น เป็นการจำกัดกรอบความคิดมากเกินไป แม้ว่ากัทแมนและธอมสันจะชี้ว่าข้อสรุปทุกอย่างเป็นแบบ ชั่วคราวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่ผู้ศึกษาเชื่อในทัศนะแบบจอห์น สจ๊วต มิลล์รวมถึงพับลิสต์ที่ชี้ ว่า มนุษย์เรามีความเคขิน ที่ยากจะเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้น การไปตีกรอบจะทำให้เป็นการสร้าง ความชอบธรรมให้กับกรอบดังกล่าว และเป็นการปิดกั้นความคิดเห็นที่เสรีด้วย ผู้ศึกษาเห็นด้วย กับประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือที่ไม่กำหนดกรอบคิดไว้ล่วงหน้า แม้กัทแมนและธอมสันจะ มองว่าเป็นกรอบคิดกว้างๆ ที่ปรับเปลี่ยนได้ก็ตาม แต่เห็นว่ากรอบคิดควรเกิดขึ้นเองเมื่อพลเมือง ร่วมปรึกษาหารือกัน

ในส่วนที่ผู้ศึกษาสนับสนุนประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือเพราะ กรอบคิดหลักที่เป็น จุดเด่นของแนวคิดนี้เป็นการเสนอทางแก้ไขปัญหาที่ประเทศไทยประสบอยู่ ณ ปัจจุบัน นั่นคือ วิกฤตความชอบธรรม การเปิดให้พลเมืองมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคและเสรีในที่ประชุมสาธารณะ จะช่วยสร้างการยอมรับต่อนโยบายต่างๆ ได้ นอกจากนี้การเสนอให้การปรึกษาหารือเป็นสิ่งเสริม สถาบันตัวแทนก็ยังคงเป็นข้อเสนอที่เป็นไปได้มากกว่าแนวคิดประชาธิปไตยตามทัศนะของบาร์เบอร์ มูฟ และลาคลาวาที่ต้องการยกเลิกระบบตัวแทน นอกจากนี้ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือยังมีข้อ ดีอีกหลายประการ ได้แก่ การเคารพการตัดสินใจของผู้ที่ต้องการเลือกตัวแทนไปทำหน้าที่แทนตน แทนที่จะมองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงเท่านั้นที่จะเป็นการแสดงให้เห็นถึงการมีอิสระ

เอกเทศอย่างแท้จริงตามที่สนของบาร์เบอร์ ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือยังมีมุมมองเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายสาธารณะในเชิงศีลธรรมด้วย เพราะในการปรึกษาหารือ และในการกำหนดนโยบายต่างๆ ผู้มีส่วนร่วมจะต้องคำนึงถึงบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายทุกคน ไม่ว่าจะบุคคลเหล่านั้นจะเป็นพลเมืองของประเทศหรือไม่ ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากรอบคิดแบบนี้ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนคำนึงถึงคนอื่นๆ และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมโลกอย่างมีอารยะ ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ยังตอบสนองต่อความผันแปรของบริบทได้ดีด้วยการตระหนักว่า ข้อตกลงต่างๆ เกี่ยวกับการตัดสินใจนโยบายที่ให้ผู้มีส่วนร่วมยึดถือกันไว้เป็นเพียงข้อตกลงชั่วคราว หากว่ามีข้อมูลเพิ่มเติมที่ดีกว่า ก็ให้มีการปรึกษาหารือเพื่อแสวงหาหนทางแก้ไขทางการเมืองที่ดียิ่งขึ้นได้ ในหัวข้อต่อไปผู้ศึกษาจะเสนอตัวแบบประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือที่เปิดกว้างให้พลเมืองมีส่วนร่วมได้มากกว่าประชาธิปไตยตัวแทน

6.5.2 ข้อเสนอแนะตัวแบบประชาธิปไตยแบบเครือข่ายพหุสภา

รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีสภาต่างๆ เหล่านี้ เพื่อให้พลเมืองได้มีโอกาสในการร่วมปรึกษาหารือกันหาทางแก้ไข และ กำหนดนโยบายต่างๆ และสภาเหล่านี้จะเชื่อมโยงกันด้วยสภาเครือข่ายที่จะทำหน้าที่ติดต่อประสานงานและเชื่อมโยงสภาต่างๆ

สภาประชาชน : สภาที่มาจากการสุ่มแบบจับสลากให้ทำหน้าที่ปรึกษาหารือในประเด็นสาธารณะที่สำคัญ ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับคำกล่าว ควรมีสภาในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้เพราะ การเลือกคนด้วยวิธีการจับสลากแล้วให้ผลัดเปลี่ยนเข้ามาดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเป็นการปลูกฝังและส่งเสริมการยึดถือความเชื่อเรื่องความเสมอภาคของมนุษย์ แต่ผู้ศึกษาไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของคำศัพท์ที่กำหนดให้สภาประชาชนนี้ทำหน้าที่ตัดสินใจประเด็นทางการเมืองสำคัญแทนตัวแทน และแทนคนทั้งประเทศ ทั้งนี้เพราะการเลือกคนแบบจับสลากให้ดำรงตำแหน่งในระยะสั้น ๆ เช่น 1 ปี ไม่มีหลักประกันว่า จะมีคนที่มีความสามารถในการเข้าใจประเด็นทางการเมืองที่มีความซับซ้อนได้ แม้คำหลักจะเสนอทางแก้ไขให้องค์กรผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการเสนอให้มีแหล่งข้อมูลที่ให้ความรู้กับประชาชน อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาเห็นว่าองค์กรเหล่านี้ควรจะได้รับเงินสนับสนุนโดยปราศจากเงื่อนงำจากรัฐบาลในการปฏิบัติงานต่างๆ และควรให้มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานศูนย์กลางในการเชื่อมประสานหน่วยต่างๆ เหล่านี้เข้าด้วยกันเพื่อให้องค์กรผู้เชี่ยวชาญเข้ามาเป็นเครือข่ายแห่งความรู้ สิ่งที่ผู้ศึกษาไม่เห็นด้วยกับคำหลักเป็นอย่างยิ่งคือ การที่คำหลักลดบทบาทประชาชนหรือกลุ่มอื่นๆ ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ถึงแม้ว่าเขาจะส่งเสริมการปรึกษาหารือกันเองภายในกลุ่มคนที่มาจากการจับสลากก็ตาม แต่ผู้ศึกษามีความเห็นว่า การจับสลากควรมาจากผู้ที่เต็มใจจะเข้าไปมีส่วนร่วมจริงๆ และผู้ที่ได้รับการจับสลากควรจะได้รับเงินตอบแทน

และเกียรติยศในแบบเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่คำตัดสินของคนกลุ่มนี้ไม่ควรให้มีลักษณะชี้ขาด และให้การปรึกษาหารือทุกขั้นตอนของกลุ่มมีลักษณะที่เปิดเผยมต่อสาธารณชนด้วยการถ่ายทอดโทรทัศน์ช่องการเมืองพิเศษที่ไม่รบกวนรายการ โทรทัศน์ตามปกติ และให้มีการจัดเวลาให้กับประชาชนที่เต็มใจในการเข้ามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นสนับสนุน คอบได้ หรือวิพากษ์วิจารณ์กลุ่มคนเหล่านี้ได้ สภาประชาชนนี้จะช่วยสร้างวัฒนธรรมในการปรึกษาหารือและยังเป็นสถานที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ฝึกแสดงความคิดเห็นและใช้เหตุผลอภิปรายถกเถียงกัน ขณะเดียวกันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ปฏิบัติหน้าที่ไปตามปกติ ส่วนในประเด็นที่มีการถกเถียงกันและเป็นประเด็นที่สำคัญมาก ผู้ศึกษาเห็นว่า ฝ่ายรัฐบาลควรทำการปรึกษาหารือในลักษณะเดียวกับกลุ่มดังกล่าวด้วย ด้วยการอภิปรายถกเถียงทุกขั้นตอนผ่านรายการ โทรทัศน์ช่องพิเศษที่มีการตอบโต้ได้จากผู้ฟังที่บ้าน ซึ่งอาจจะเป็นการส่งข้อความ การโทรศัพท์ หรือการติดต่อทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ส่วนผู้มีส่วนร่วม สามารถเข้าร่วมวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเสรี หากว่ามติของสภาประชาชนและสภาผู้แทนมีความคิดเห็นขัดแย้งกัน ให้สภาทั้งสองปรึกษาหารือกันผ่านโทรทัศน์ช่องพิเศษ และถ้าไม่สามารถตัดสินกันได้ด้วยเสียงส่วนใหญ่ 70 เปอร์เซ็นต์ให้ประชาชนลงประชามติทำการตัดสินใจ อย่างไรก็ตามในสภาวะปกติ ตัวแทนควรทำหน้าที่ในการตัดสินใจประเด็นนโยบายพร้อมกับสภาดังกล่าวด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่ แต่การปรึกษาหารือให้แต่ละสภาแยกกันปรึกษาหารือกันเองและถ่ายทอดผ่านโทรทัศน์ โดยที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และสภาประชาชนแต่ละสภานั้นต้องเปิดให้ประชาชนร่วมปรึกษาหารือ

สภาผู้ทรงคุณวุฒิ : สมาชิกของสภานี้จะมีที่มาจาก การเสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดีมีคุณธรรม ทั้งนี้เพราะ ผู้ศึกษาเห็นว่า การเสนอชื่อนี้จะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีคุณสมบัติดีและเป็นที่ยอมรับ แต่อาจจะไม่มีช่องทางหรือไม่มีบุคคลที่จะเสนอตัวเองในการลงสมัครรับเลือกตั้งให้มีโอกาสในการทำประโยชน์เพื่อสังคม และจากบรรดาระายชื่อทั้งหมดให้มีการคัดเลือกกันเองให้ครบตามจำนวนที่กำหนดรวมถึงให้สภานี้มีหน้าที่ในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อชี้ว่าปัญหาสังคมคืออะไร ทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสังคมควรเป็นอย่างไรผ่านรายการ โทรทัศน์ช่องพิเศษ ซึ่งอาจเรียกว่าช่องการเมืองหรือช่องประชาธิปไตย ขณะเดียวกันสภานี้ควรทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการรับฟังและถ่ายทอดความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ผ่านสิ่งพิมพ์ที่เปิดเผย ที่ทุกครอบครัวมีสิทธิที่จะรับสิ่งพิมพ์นี้ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า แต่ละครอบครัวต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเอง หรือว่าประชาชนจะแจ้งความประสงค์ที่จะรับข้อมูลนี้ได้ทางอินเทอร์เน็ตซึ่งไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ดำรงตำแหน่งสาธารณะรวมทั้งข้าราชการระดับสูงจะต้องรับสิ่งพิมพ์นี้ทุกคน สมาชิกสภาผู้ทรงคุณวุฒินี้จะยังมีหน้าที่ในการกระตุ้นเตือนประชาชนให้มีจิตสำนึกในคุณค่าประชาธิปไตย และมีหน้าที่ในการส่งเสริมและดูแลอบรมวัฒนธรรมประชาธิปไตย ผ่านสื่อมวลชนและอบรมวัฒนธรรมและการบริหารงานแบบประชาธิปไตยและจัดทดลองการบริหารงานดังกล่าว

ให้กับหน่วยงานต่างๆ นอกจากนี้ในกรณีที่รัฐบาลประสบปัญหาวิกฤตความชอบธรรม กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒินี้จะทำหน้าที่เป็นรัฐบาลรักษาการเพื่อดำเนินการให้มีการปฏิรูปการเมือง

สภาอาชีพ : ควรเป็นสภาที่มาจากอาชีพทุกอาชีพที่ถูกกฎหมายเพื่อให้ประชาชนทุกคนได้มีตัวแทนที่เขาคัดเลือกมาในฐานะผู้ที่มีความสามารถในการใช้เหตุผลและอธิบายปกป้องผลประโยชน์ของอาชีพตนได้ดีที่สุด สภานี้จะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และร่วมปรึกษาหารือกับตัวแทนในกรณีที่รัฐบาลกำหนดนโยบายที่ส่งผลกระทบต่ออาชีพต่างๆ

สภาร้องทุกข์ : ควรเป็นสภาที่รวบรวมการบ่นทุกข์ร้อนของประชาชนไว้เพื่อรวบรวมเป็นหมวดหมู่ จัดเก็บทำสถิติ และเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลการกำหนดนโยบายต่างๆ และการวางระเบียบวาระทางการเมืองว่าปัญหาใดเร่งด่วน ทุกข์ร้อน และกระทบคนวงกว้างที่สุด

สถานักวิชาการ : สภานี้คือสภาที่ผู้มีความรู้ความสามารถจะแสดงทัศนะได้อย่างเสรีเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประเทศ สภานี้จะเป็นสภาที่ปรึกษาของนักการเมืองและผู้ที่สนใจจะรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

สภาอภิปรายอย่างเสรี : สภานี้จะเป็นสภาฝึกหัดที่พลเมืองทุกคนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วม ในการฝึกฝนทักษะในการใช้เหตุผล การตั้งประเด็น และการปรึกษาหารือ สภาดังกล่าวนี้จะแบ่งเป็นสองส่วนคือฝ่ายที่ทำหน้าที่ฝึกหัด และฝ่ายที่รับการฝึกหัด สภาดังกล่าวจะไม่กระทบกระเทือนกับการใช้ชีวิตประจำวันของพลเมือง เพราะสภานี้จะจัดอบรมให้กับนักเรียนมัธยมต้น ในฐานะเป็นวิชาหนึ่งที่นักเรียนทุกคนจะต้องเรียน โดยมีวาระการประชุมเท่ากับจำนวนครั้งที่ต้องเรียนวิชาหนึ่งหน่วยกิต และสภาดังกล่าวนี้จะกระจายไปทั่วทุกโรงเรียน และวาระในการประชุมจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสถานการณ์การเมืองเศรษฐกิจสังคมต่างๆ โดยไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนหรือเรื่องราวในโรงเรียน นักเรียนทุกคนจะได้ฝึกหัดการปฏิบัติจริง การใช้เหตุผล การรับฟังความเห็นของผู้อื่น การอภิปรายโต้แย้ง โดยที่ทุกคนจะได้รับสิทธิในการอภิปรายหน้าสาธารณะอย่างเท่าเทียมกัน ในเวลาที่เท่าเทียมกันด้วย วิชานี้ไม่มีการตัดสินเกรด

สภาส่งเสริมประชาธิปไตย : สภานี้จะเป็นสภาที่เน้นการสร้างสรรค์ความบันเทิงรื่นเริง และความรู้สึกร่วมกันกับพลเมืองในชาติและการสร้างบรรยากาศให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นไปอย่างสนุกสนาน เพราะผู้ศึกษาเชื่อเหมือนกับบาร์เบอร์ว่า พิธีต่างๆ จะช่วยให้คนผูกพันใกล้ชิดกันและเห็นอกเห็นใจกันมากขึ้น

สภาผู้ทรงเกียรติ : ควรเป็นสภาที่ประกอบด้วยผู้ที่ได้รับรางวัลที่ทำประโยชน์ต่อสาธารณะในด้านต่างๆ เพื่อให้บุคคลที่มีจิตใจสาธารณะเหล่านี้ได้รวมตัวกันและได้ปรึกษาหารือกันส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันยิ่งขึ้นไป

สภาผู้ไม่เห็นด้วย : ควรเป็นสภาที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของพลเมืองทั่วไปที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายรัฐบาลด้านต่างๆ การอภิปรายและข้อสรุปของสภานี้จะต้องได้รับการนำเสนอไปให้กับรัฐบาลและสื่อมวลชนของรัฐที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการอภิปรายอย่างเสรี

ในแต่ละช่วงสี่ปี พลเมืองที่ประกอบอาชีพแล้วควรมีประวัติการมีส่วนร่วมในสภาต่างๆ เหล่านี้อย่างน้อยหนึ่งสภา โดยไม่กำหนดระยะเวลาการมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพราะผู้ศึกษาเชื่อเหมือนจอห์น สจ๊วต มิลล์ว่า หากเราให้ผู้ที่ไม่สนใจกิจการสาธารณะหรือประเทศชาติ ได้ทำอะไรเพื่อชาติบ้านเมือง เขาก็จะรักชาติ แต่ผู้ศึกษาก็เชื่อเหมือนกับพัลลิวส์ว่ามนุษย์ต้องมีผลประโยชน์เป็นแรงคลใจด้วย ฉะนั้น ผู้เข้าร่วมในแต่ละสภาก็จะต้องได้รับค่าใช้จ่ายตอบแทน รวมทั้งเกียรติยศชื่อเสียงที่รัฐจะต้องแสดงให้เห็นว่าบุคคลสาธารณะเหล่านี้มีเกียรติ แต่เห็นว่าไม่ควรจ่ายค่าตอบแทนที่มากเกินไป เพราะการจ่ายค่าตอบแทนที่ไม่มากไม่น้อยจะทำให้การคัดสรรคนที่ต้องการทำงานจริง ๆ และเชื่อเหมือนพัลลิวส์ว่าแรงคลใจที่ประเสริฐรองลงมาจาก การเชื่อมั่นในการทำความคิดเพื่อความดีคือ ความรักในเกียรติยศชื่อเสียงและความภาคภูมิใจที่ได้ทำสิ่งดี

6.6 ข้อเสนอแนะ : ประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษา

เนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาในเชิงทฤษฎีการเมือง ดังนั้น ผู้ศึกษาเสนอแนะว่าควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประชาธิปไตยด้วยตัวแทนในภาคปฏิบัติว่ามีปัญหาหรือข้อบกพร่องอย่างไรบ้าง โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

1. วาทกรรมทางออกของปัญหาทางตันการเมืองไทย กรณีศึกษา หลังนายกรัฐมนตรีนพ.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตรประกาศยุบสภาปี พ.ศ. 2549 โดยศึกษาประเด็น การมองสภาพปัญหา คนกลุ่มใดเป็นผู้กล่าว ข้อเสนอในการแก้ไขปัญหา การตอบรับหรือข้อวิพากษ์วิจารณ์จากคนกลุ่มต่างๆ ในสังคม
2. วาทกรรมผู้ปกครองที่ดี โดยศึกษาว่าข้ออ้างอะไรที่ผู้ชุมนุมประท้วงโจมตีรัฐบาล ซึ่งเป็นข้ออ้างเกี่ยวกับความบกพร่องทางจริยธรรม เช่น การคอร์รัปชัน การแสวงหาประโยชน์เพื่อพวกพ้อง เป็นต้น

3. บทบาทและพัฒนาการการเมืองภาคประชาชน กรณีเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ประท้วงจับได้ นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร กับเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 หรือกรณีอื่นๆ ในประเด็นต่างๆ เช่น การตรวจสอบอำนาจของรัฐบาล ยุทธศาสตร์การประท้วง แนวคิดประชาธิปไตยที่แตกต่างระหว่างฝ่ายรัฐบาลและผู้สนับสนุน ฝ่ายผู้ชุมนุมประท้วง และฝ่ายอื่นๆ
4. การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องผู้ปกครองที่ดี ตามคติตะวันตกและตะวันออก โดยพิจารณาประเด็นความเหมือนและความแตกต่าง
5. การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดประชาธิปไตยแบบเอเชีย(รวมถึงการพิจารณาความเพียงพอและความตกต่ำ)กับวาทกรรมธรรมาภิบาลของธนาคารโลก
6. การศึกษาแนวคิดประชาธิปไตยของนายกรัฐมนตรีพ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร